
„Strażnicy Natury 2000 – monitoring naruszeń przyrodniczych stanu siedlisk i gatunków”

Sabina Lubaczewska
Krzysztof Smolnicki
Fundacja EkoRozwoju

ECORYS
Research and Consulting

eea grants
Iceland Liechtenstein Norway

**FUNDUSZ
DLA ORGANIZACJI
POZARZĄDOWYCH**

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, a także ze środków budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych

„Strażnicy Natury 2000 – monitoring naruszeń przyrodniczych stanu siedlisk i gatunków”

Projekt angażował organizacje pozarządowe i wolontariuszy w społeczny monitoring naruszeń prawa poprzez zniszczenia populacji i siedlisk Natura 2000

- Przypadki naruszeń zgłaszane są m.in. poprzez serwis internetowy www.natura2000.pl
- Weryfikacja w terenie najpoważniejszych naruszeń oraz konsultacje przyrodnicze ekspertyz terenowych, podjęcie interwencji
- Raporty: bieżący i końcowy o naruszeniach
- Publikacja „Strażnicy Natury” zawierającą m.in. analizę prawną dotyczącą naruszeń oraz wymaganych działań kompensacyjnych; prezentację wniosków z raportu

„Strażnicy Natury 2000 – monitoring naruszeń przyrodniczych stanu siedlisk i gatunków”

Zakres monitoringu

W ramach projektu gromadzone są informacje o przypadkach zniszczeń spowodowanych w populacjach i siedliskach:

- A/ gatunków roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy 92/43/EEC („dyrektywy siedliskowej”) w obszarach Natura 2000 istniejących i proponowanych;
- B/ gatunków roślin i zwierząt z Załącznika II i IV Dyrektywy 92/43/EEC poza obszarami Natura 2000;
- C/ siedliskach z listy Załącznika I Dyrektywy 92/43/EEC

Zbierane są też informacje o przypadkach potencjalnych zniszczeń (zagrożenia populacji i siedlisk)

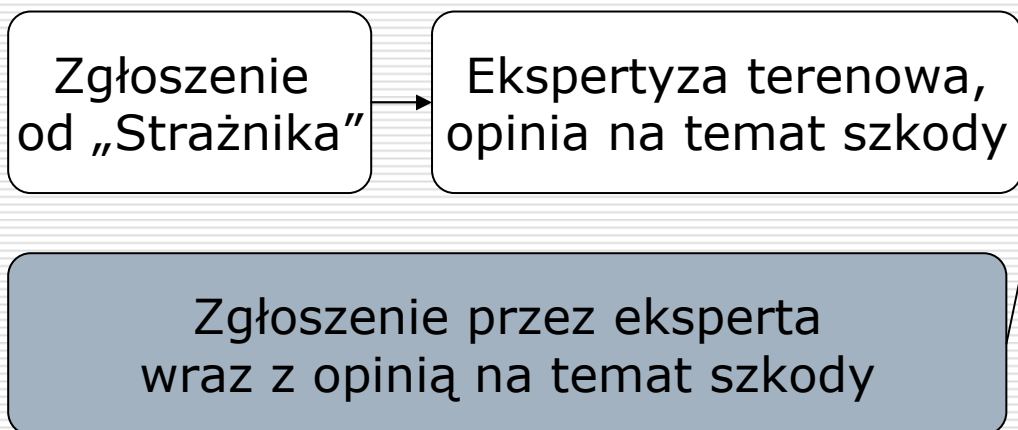
Okres: styczeń 2009 – grudzień 2010

„Strażnicy Natury 2000 – monitoring naruszeń przyrodniczych stanu siedlisk i gatunków” (35/16)

Obszar objęty monitoringiem

- ❑ Dolny Śląsk (35)
- ❑ Wielkopolska (2)
- ❑ Opolskie (2)
- ❑ Lubuskie (0)

Procedura postępowania:

Zawiadomienie
o zaistnieniu szkody
w środowisku (RDOŚ)
Na podstawie **art. 24**
Ustawy z dnia 13 kwietnia 2007r.
**o zapobieganiu szkodom
w środowisku
i ich naprawie**
lub
art. 37 ust.1
Ustawy o ochronie przyrody
+
Do wiadomości inwestor
lub gospodarz terenu

Czego dotyczą naruszenia?

- Naruszenia rzeczywiste
  - **przekształcenia łąk (zaoranie)**
  - prace melioracyjne
  - **regulacja potoku** (budowa kanalizacji)
  - prace melioracyjne, kanalizacja
  - zabiegi gospodarcze w lesie
  - budowa domu jednorodzinnego (i projekty mpzp)
  - wycięcie drzew
  - wypalenie łąki
  - zasypanie sztolni
  - siłownie wiatrowe (z terenu Wielkopolski 3 sygnały)

- Łącznie ponad **160 ha** łąk
- 1,5 ha lasów (łęgi)
- 2,5 km potoku
- ponad 170 dębów (kilka ze stwierdzonym siedliskiem pachnicy)

Efekty interwencji - przykłady:

- **deklaracje współpracy i chęci naprawy szkody** ze strony rolnika/inwestora (np. zaprzestanie uprawy i zaorywania łąk, zabezpieczeni sztolni - siedlisko nietoperzy) – właściciel dowiaduje się o istnieniu siedliska
- **usprawnienie wewnętrznych procedur dotyczących gromadzenia i ujednolicania informacji przyrodniczych - siedlisko pachnicy**, nadleśnictwo Zmigród - (m.in. mapowanie występowania gatunków) oraz zmiana procedur decyzyjnych w podobnych sytuacjach, podjęcie kwestii chronionych owadów przez RDLP
- **wstrzymanie działań/inwestycji** – interwencje w sprawach dotyczących szkód potencjalnych (np. zagrożenie szkodą w środowisku we Wrocławiu, Maślice – zasypanie/zarurowanie cieku i wycięcie na odcinku ok. 1 km. drzew i zakrzaczeń), **odstąpienie od inwestycji** lub **wprowadzenie środków łagodzących**

potok Włodzica (1)

Potencjalna szkoda na skutek regulacji odcinka rzeki Włodzica w Nowej Rudzie,

- Dolnośląskie
- Poza obszarem Natura 2000
- Zagrożenie szkodą wystąpiło na odcinku o długości 1,1 km rzeki Włodzicy zlokalizowanym w mieście Nowa Ruda

potok Włodzica (2)

□ **Inwestycja**

Planowana regulacja była częścią przedsięwzięcia pn.: „Remont istniejącej zabudowy regulacyjnej wraz z modernizacją stopni celem poprawienia spływu wód oraz umożliwienia migracji ryb na rzece Włodzicy w km 5+300-9+000 w miejscowości Nowa Ruda”.

□ **Inwestor**

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

□ **Środki finansowe**

Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

□ **Organ udzielający zezwolenia na inwestycję**

Burmistrz Miasta Nowa Ruda

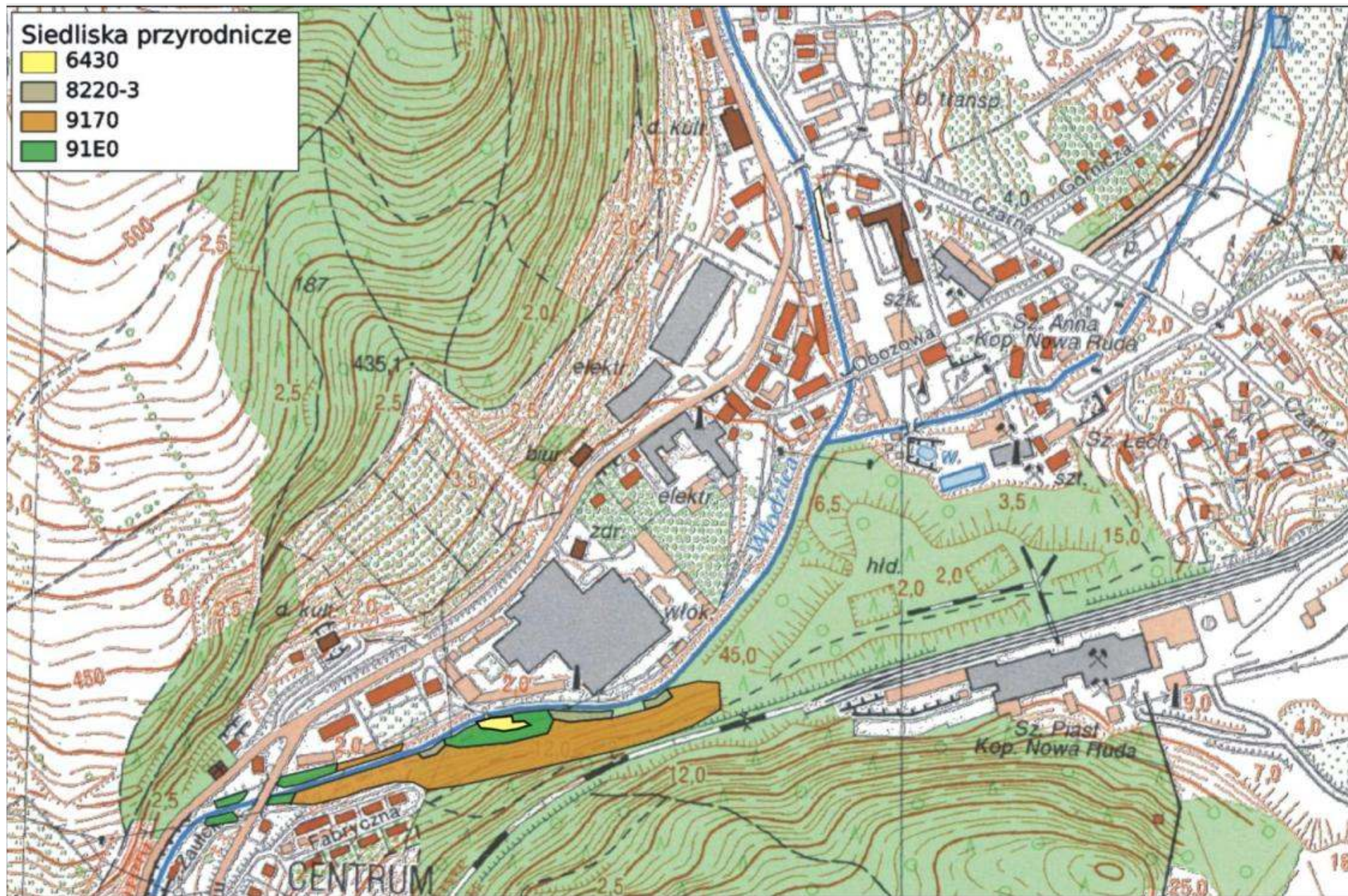
potok Włodzica (3)

Przygotowania

- ❑ Uzyskano pozytywną opinię ze związku wędkarskiego oraz ze względu na okres ochronny ptaków ekspertyzę ornitologa, który wyznaczył drzewa z lęgami.
- ❑ Przeprowadzono również inwentaryzację dendrologiczną - uzyskano decyzję na wycinkę
- ❑ Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia wydana została przez Burmistrza Miasta Nowa Ruda w dniu 6 stycznia 2009 (na podstawie inwentaryzacji przyrodniczej z 2005 roku).
- ❑ Przeprowadzona procedura „screeningu”- Starosta Powiatu Kłodzkiego oraz Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny postanowienia o odstąpieniu od obowiązku sporządzenia raportu OOS.
- ❑ **BRAK** raportu przyrodniczego i konsultacji z przyrodnikami odnośnie ewentualnej zmiany zakresu projektu i działań kompensacyjnych.

potok Włodzica (4) - Zagrożenia (w przypadku realizacji inwestycji)

*Górskie nadpotokowe
ziółorośla lepiężnikowe
6430-2 , ok. 5 arów siedliska*

*Zbiorowisko
mszysto-paprociowych
zacięzionych skał kwaśnych i
obojętnych 8220-3, ok. 130
metrów siedliska*

Podgórski łąg jesionowy 91E0-5 , ok. 0,95 ha

Zagrożone gatunki

potok Włodzica (5) - Interwencja

- Lipiec 2009 Fundacja EkoRozwoju, zgodnie z Ustawą o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, złożyła zawiadomienie do RDOŚ we Wrocławiu o zagrożeniu wystąpienia szkody w środowisku i wniosła o pilną interwencję polegającą na niedopuszczeniu do planowanych robót.
- 15 września 2009 wizja terenowa w miejscowości Nowa Ruda
- Zorganizowane przez Dyrektora Departamentu Regionalnego Programu Operacyjnego spotkanie w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego – spotkanie konsultacyjno-negocjacyjne
- Dnia 18 listopada 2009 roku Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu wydał decyzję nakładającą na RZGW **obowiązek przeprowadzenia działań zapobiegawczych (wraz z monitoringiem)** w związku z wystąpieniem bezpośredniego zagrożenia szkodą w chronionych siedliskach przyrodniczych i gatunkach chronionych na skutek realizacji inwestycji na potoku Włodzica.
- **Ograniczenie zakresu inwestycji oraz strat przyrodniczych**

potok Włodzica (6) - **Wnioski i rekomendacje**

- ❑ **konieczność wykonywania raportów przyrodniczych**
- ❑ skuteczność zastosowania procedur prewencyjnych
- ❑ wskazana współpraca służb odpowiedzialnych za gospodarkę wodną z przyrodnikami na etapie planowania i tworzenia projektów przeciwpowodziowych
- ❑ przygotowanie planów przeciwpowodziowych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i zasadami gospodarki zlewniowej
- ❑ wskazane wykorzystanie dobrych praktyk.

Praktyczne wskazówki dot. interwencji:

- Zgłaszając szkodę z art. 24 Ustawy o szkodach trzeba pamiętać, **że za szkodę odpowiadają „podmioty korzystające ze środowiska”** będące sprawcami szkody w środowisku lub bezpośredniego zagrożenia nią (co oznacza obowiązek podjęcia przez nie odpowiednio działań naprawczych lub zapobiegawczych). **Za szkodę może odpowiadać osoba fizyczna, ale tylko ta, której korzystanie ze środowiska wymaga pozwolenia.**

Np. w sprawie: łąki trzęślicowe 6410-Duczów Mały (opolskie) - odwołanie właścicielki od decyzji RDOŚ, (nakazującej działania naprawcze) rozpatrzone na jej korzyść. GDOŚ zauważył braki w postępowaniu RDOŚ - brak ustalenia podmiotu korzystającego ze środowiska (2011)

- **Odpowiedzialność według art. 37 ustawy o ochronie przyrody** - zakaz prowadzenia działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000 ustanowiony przez art. 33 ustawy o ochronie przyrody **obowiązuje każdego.**

Ale art. mniej „chętnie” wykorzystywany przez RDOŚ

Praktyczne wskazówki dot. interwencji:

<p>Zgłoszenie z Art. 23 ust. 3 i 4 ustawy o szkodach</p>	<p>Zgłoszenie dokonane przez organizację ekologiczną – wymagana kopia statutu i odpis z KRS</p> <p>(W praktyce organy nie zawsze żądają owych dodatkowych dokumentów, ponieważ nawet gdyby organizacja ich nie przedstawiła, to i tak zgłoszenie nie mogłoby zostać odrzucone, gdyż byłoby ono potraktowane jako dokonane przez „każdego” zgodnie z ustępem 1 artykułu 24)</p>
<p>Wniosek o wszczęcie postępowania z art. 37 ustawy o ochronie przyrody</p>	<p>Zgodnie z art. 31 § 1 Kpa pkt 1, organizacja społeczna może w sprawie dotyczącej innej osoby występować z żądaniem wszczęcia postępowania, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji i gdy przemawia za tym interes społeczny</p> <p>Zawsze wymagana kopia statutu i odpis z KRS</p>

Praktyczne wskazówki dot. interwencji:

Zgłoszenie z Art. 23 ust. 3 i 4 ustawy o szkodach:

Data wystąpienia szkody (zagrożenia):

Nie zawsze zgłaszający szkodę będzie w stanie określić dokładną datę wystąpienia szkody. W takim wypadku powinien podać datę przybliżoną (np. „w okresie pomiędzy... a....”), a jeśli i to nie jest możliwe - datę zauważenia szkody (zagrożenia).

Praktyczne wskazówki dot. interwencji:

Zgłoszenie z Art. 23 ust. 3 i 4 ustawy o szkodach:

Wskazanie miejsca wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku.

Wskazanie miejsca powinno nastąpić w taki sposób, aby można je skutecznie zidentyfikować, np. przez: podanie nazwy miejscowości i lokalizacji (np. ulicy, opisu miejsca), opisanie lokalizacji szkody w inny jednoznaczny sposób, podanie numeru działki.

O ile tylko miejsce wystąpienia szkody (zagrożenia) jest wystarczająco dokładnie określone, aby można je zidentyfikować, to organ nie powinien żądać dodatkowego zidentyfikowania miejsca. Na przykład, gdy w zgłoszeniu podana zostanie nazwa miejscowości wraz z wystarczająco dokładnym określeniem miejsca wystąpienia szkody, to organ nie może żądać, aby zgłaszający dodatkowo podał nr ewidencyjny działki. Nadmiernie formalistyczne traktowanie wymagań co do treści zgłoszenia mogłoby prowadzić do niesłusznego ograniczenia przyznanego przez ustawę i dyrektywę prawa dokonywania zawiadomień o wystąpieniu szkody (zagrożenia).

Cyt. ze zgłoszenia:

„Kompleks torfowisk położony jest na terenie województwa dolnośląskiego, gmina Mieroszów ok. 0,5 km na północny zachód od środkowej części wsi Łączna, w granicach SOO Góry Kamienne (PLH020038), utworzonego właśnie dla ochrony siedliska 7140 (...) **Lokalizacja:** Obszar będący pod negatywnym wpływem przedsięwzięcia obejmuje działki o nr 14,15, 20/2, 9/6, ob. Łączna, gmina Mieroszów (na skraju lasu).

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA WE WROCŁAWIU

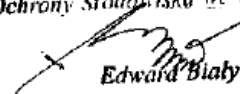
RDOŚ-02- WSI -6614-3/^{L.dz 787/F/09}28-1/09/apc

Wrocław, dnia 16 listopada 2009 r.

Fundacja EkoRozwoju
ul. Białokórnicza 26
50-134 Wrocław

W związku ze zgłoszeniem z dnia 10 listopada 2009 roku L.dz. 768/F/09 o wystąpieniu szkody w środowisku, dotyczącym zniszczenia chronionego siedliska przyrodniczego – torfowiska przejściowe i trzęsawiska (7140-2) w związku z wykopaniem rowów odwadniających na terenie gm. Mieroszów, na podstawie art. 64 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 roku – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.) wzywam o wskazanie dokładnej lokalizacji (powiat, gmina, miejscowość oraz obręb) podanych w ww. zgłoszeniu działek, w terminie 7 dni od otrzymania niniejszego pisma. Nieusunięcie powyższych braków spowoduje pozostawienie podania bez rozpatrzenia.

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska we Wrocławiu

Edward Biały

Mimo tego:

Praktyczne wskazówki dot. interwencji:

- **Nagłaśnianie interwencji** (np. szkoda w siedlisku pachnicy dębowej - gatunku priorytetowego Natura 2000 - wycięcie alei drzew). Szybka interwencja
- Szybka reakcja urzędników i podjęcie działań interwencyjnych ma duży wpływ na możliwość odtworzenia utraconego siedliska (szczególnie chodzi o zaorane łąki).
- Konsultacje prawne (bywają niezbędne)!
- **Szczegółowa ekspertyza** wraz ze wskazówkami do działań naprawczych – szybsze działania RDOŚ
- Efektywne bywa **włączenie lokalnej organizacji lub nieformalnej grupy „pilnującej sprawy”** (np. Maślice we Wrocławiu)
- **Finansowanie inwestycji ze środków Unii Europejskiej** – szybsza reakcja urzędników (np. potencjalna szkoda na skutek regulacji odcinka rzeki Włodzica w Nowej Rudzie)...